

Enligt sändlista

NATURRESERVATET MALÖREN I KALIX KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7§ naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Norrbottens län.

UPPGIFTER OM RESERVATET

Reservatets namn:	Malören
Kommun:	Kalix
Lägesbeskrivning:	29 km SSO Båtskärsnäs. Gröna (topografiska) kartan 25N SV
Fastigheter:	Malören 1:1
Area:	182 ha
Därav landarea:	49 ha
Markägare:	Staten. Marken förvaltas av Statens Fastighetsverk

BESKRIVNING AV RESERVATET

Reservatet utgörs av ön Malören belägen allra ytterst i Norrbottens skärgård. Namnet Malören betyder ”rund sten”. Genom det utsatta läget har den allt sedan den steg ur havet utsatts för kraftig svallning och den låglänta ön täcks till stor del just av rundslipad klappersten. Ön är trädlös och vegetationen utgörs främst av gräsbevuxen hed. Floran har dock inslag av sällsynta arter, bland annat **strandviva** (*Primula nutans*) och **ormtunga** (*Ophioglossum vulgatum*). Malören är av mycket stor betydelse för fågellivet. Den är som sista utpost i skärgården en viktig rastlokal och hyser även en mängd häckande arter. **Silvertärnan** är Malörens karaktärsfågel. På ön häckar även den sällsynta **labben** samt **tretåig mås**, **skratmåsa**, **havstrut** och **silltrut**. Bland vadarna längs öns stränder märks bl a **stor-** och **liten strandpipare**, **roskarl** och **rödbena** och i lagunen syns många olika sjöfågelarter.

1997-12-05

231-11172-97

25 02 147

Det utmärkta fiskevattnen runt Malören gjorde att den redan under tidig medeltid nyttjades för fiske och sjöfart. Allt sedan dess har ön fungerat som fiskeläge, fyr -och med tiden även lotsplats. Under en period var ön förmodligen det största fiskeläget längs Norrbottenskusten. Som ett exempel kan nämnas att år 1717 uppehöll sig 200 fiskebåtar, ägda av borgarna i Torneå och bönderna från Karlö i nuvarande Finland, på Malören. I dag finns här lämningar efter äldre fiskelägen i form av grunder, gistgårdar och en labyrint. Ett nyare fiskeläge med ett 15 rödmålade stugor med tillhörande uthus ligger vid södra hamnen. Stugorna används nu främst för rekreation och fritidsfiske.

I anslutning till fiskeläget står ett kapell som byggdes redan år 1770 och som fortfarande används under en kyrkhelg varje år. Det vackra, åttakantiga kapellet fungerade även som lagringsplats för salt och fiskeredskap. Kapellet utgjorde dessutom öns enda sjömärke fram till år 1851 då den första fyren och fyrvaktarbostaden byggdes. I slutet av 1800-talet uppfördes en mindre fyr på gaveln till fyrvaktarstugan. Denna var i bruk till 1910 då den gamla fyren renoverades, gjordes om till acetylgasfyr och avbemannades. Från mitten av 1800-talet då den första lotsstugan byggdes, har ön främst präglats av lotsverksamhet. Farvattnen var farliga här ute, vilket bland annat vraket och sjömansgraven på Malören vittnar om. Båda träfyraerna och lotsstugan står fortfarande välbevarade kvar på ön, liksom lämningar efter en fyrbåk från 1700-talet.

ÄRENDETS BEREDNING

Kronoholmarna i Norrbottens skärgård (med undantag för Brändöskäret 1:1 och Sandön 5:1 Tjuvholmen) avsattes genom Domänverkets beslut 1988-09-05 som domänreservat. Vid Domänverkets bolagisering 1992 beslutades att samtliga kronoholmar skulle kvarstå i statens ägo och under Statens fastighetsverks förvaltning.

Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk (SFV) slöt 1995-10-27 en överenskommelse om att mark med särskilt stora naturvärden skulle kunna förordnas som naturreservat utan ersättningsanspråk från SFV. I överenskommelsen ingick bland annat kronoholmarna. Regeringen gav i uppdrag till berörda länsstyrelser att med utgångspunkt i överenskommelsen besluta om erforderliga förordnanden enligt naturvårdslagen (1964:822).

Länsstyrelsen har nu utrett naturvärdena på kronoholmarna. Malören bedöms ha så höga naturkvalitéer att bildande av naturreservat är motiverat.

ÄNDAMÅLET MED RESERVATET

Ändamålet med reservatet är att bevara Malörens naturliga successioner, flora och fauna. Stor vikt ska läggas vid att skydda öns kvalitéer som rast- och häckplats för fågel. Ändamålet är även att bevara de typiska landformer och jordarter vilka bildats och fortfarande bildas till följd av vind- och vågverkan på de nya stränder som genom landhöjningen reser sig ur havet. Vidare ska reservatet skydda Malörens många fornlämnings- och kulturmiljöer. Inom ramen för dessa mål skall reservatet även ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

1997-12-05

231-11172-97
25 02 147

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen att i beslutet angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:

1. Avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd
2. Ta bort eller upparbeta stående eller liggande döda träd
3. Skada eller förändra mark eller vegetation så väl på land som på havsbotten, till exempel genom att anlägga väg, anordna upplag, gräva, schakta eller dika
4. Sätta upp tavla, plakat eller skylt
5. Jaga på reservatets landområden samt vattenområden intill 100 meter från land. Länsstyrelsen kan dock tillåta skydds jakt inom reservatet.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

6. Uppföra eller utöka byggnad eller anläggning
7. Muddra i syfte att uppföra båtled samt för att uppföra pirar eller annan ankoringsplats
8. Anlägga luft- eller markledning

Utan hinder av ovanstående föreskrifter är det dock tillåtet för stugägare att utföra siktröjning av strandskog som ligger i omedelbar anslutning till huvudbyggnad. Inom det område som hävdas som tomt är det också tillåtet att ta reda på fallna träd eller träd som riskerar falla samt att utföra markanläggningar. Som hävdad tomt räknas i detta sammanhang ett område inom 25 meters radie från huvudbyggnad. Åtgärder utanför detta område erfordrar länsstyrelsens tillstånd.

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för underhåll av befintliga stigar, enslinjer, sjömärken eller de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.

Utan hinder av ovanstående föreskrifter får renskötsel utövas i enlighet med Rennäringslagen. Lokalisering och utformning av eventuella nya anläggningar samt ändring av befintliga anläggningar skall dock ske i samråd med länsstyrelsen (20 § naturvårdslagen).

Inom reservatet får fiske bedrivas i enlighet med bestämmelserna i gällande fiskelag.

1997-12-05

231-11172-97
25 02 147

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om markägarens skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla de åtgärder och anläggningar som erfordras för:

1. Reservatets vård och skötsel
2. Besökande allmänhet
3. Sjösäkerhet

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Reservatet är tillgängligt enligt allemansrätten. Förutom de inskränkningar som följer av andra lagar och förordningar gäller förbud att:

1. Skada mark eller vegetation, även döda stående eller liggande träd
2. Störa djurlivet
3. Elda direkt på klipphällar

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet.

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter och åtgärder som framgår av bifogad skötselplan, bilaga 2.

Länsstyrelsen kan i särskilda fall medge undantag från gällande reservatsföreskrifter (12 § naturvårdslagen).

GÄLLANDE REGLER

För att skydda det känsliga djurlivet och förhindra skador på vegetationen är det enligt länsstyrelsens beslut 1976-02-10 (11.1291-886-76) förbjudet att köra med motordrivet fordon i terräng på samtliga öar och holmar i Norrbottens skärgård. Enligt beslutet är det dock tillåtet att framföra motordrivet fordon i terräng för bl a följande ändamål:

1. Statliga och kommunala tjänstemän i tjänsteärende
2. Stugägares färd till egen stuga. Härvid skall närmaste väg mellan strand och stugplats användas
3. Parkering av skoter i strandområde i samband med rastning

1997-12-05

231-11172-97

25 02 147

ÖVRIGT

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet enligt bilaga 3.

Ett övergripande beslut om vilka av skärgårdens domänreservat som skall omföras till naturreservat har tagits av länsstyrelsens styrelse 97-12-05. Malören ingår bland dessa domänreservat.

I detta ärende har beslut tagits av landshövding Björn Rosengren. Föredragande var avdelningsdirektör Bengt Landström. I den slutliga handläggningen har länsexperten för naturvård Hans Furmark, biolog Camilla Carlsson samt företrädare för rättsenheten deltagit.

Björn Rosengren

Bengt Landström